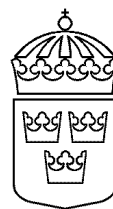

Riksdagens protokoll

1999/2000:104

Måndagen den 8 maj

Protokoll
1999/2000:104

Kl. 12.00 – 14.00

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 28 april.

2 § Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 11 maj kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Jordbruksminister Margareta Winberg, kulturminister Marita Ulvskog, försvarsminister Björn von Sydow, näringsminister Björn Rosengren och finansminister Bosse Ringholm.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1999/2000:368

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:368 av Nikos Papadopoulos om svenska läkare med invandrarbakgrund inom vården.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 27 april 2000

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Interpellation 1999/2000:363

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:363 av Margareta Andersson om vården av överviktiga människor.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 maj 2000.

Prot.
1999/2000:104
8 maj

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.
Stockholm den 27 april 2000
Socialdepartementet
Lars Engqvist

Interpellation 1999/2000:406

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:406 av Carl Nilsson om vingårdsbutik.
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 maj 2000.
Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.
Stockholm den 3 maj 2000
Socialdepartementet
Lars Engqvist

Interpellation 1999/2000:414

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:414 av Gustaf von Essen om könssselektiva aborter.
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 maj 2000.
Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.
Stockholm den 3 maj 2000
Socialdepartementet
Lars Engqvist

Interpellation 1999/2000:416

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:416 av Thomas Julin om åtgärder mot folk-ölsförsäljningen till ungdomar.
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 maj 2000.
Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.
Stockholm den 3 maj 2000
Socialdepartementet
Lars Engqvist

Interpellation 1999/2000:384

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:384 av Johnny Gylling (kd) om uteblivna satsningar på väg och järnväg.
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 maj.

Skälet till dröjsmålet är att näringsministern befinner sig på tjänsteresa den 12 maj och hela vecka 20.
Stockholm den 28 april 2000
Näringsdepartementet
Enligt uppdrag
Åsa Kastman Heuman
Expeditionschef

Prot.
1999/2000:104
8 maj

Interpellation 1999/2000:385

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:385 av Lars Björkman (m) om vägarnas standard.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa den 12 maj och hela vecka 20.

Stockholm den 2 maj 2000

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 1999/2000:405

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:405 av Ingvar Eriksson (m) om AB Svensk Bilprovning.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa den 12 maj och hela vecka 20.

Stockholm den 2 maj 2000

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 1999/2000:371

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:371 av Christel Anderberg (m) om kommunal derivathandel.

Interpellationen kommer att besvaras den 15 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 28 april 2000

Finansdepartementet

Lars-Erik Lövdén

Prot.
1999/2000:104
8 maj

Interpellation 1999/2000:383

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:383 av Lennart Hedqvist om det inomkommunala utjämningssystemet.

Interpellationen kommer att besvaras den 23 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 2 maj 2000

Finansdepartementet

Lars-Erik Lövdén

Interpellation 1999/2000:399

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:399 av Anders Ygeman om missbruk av blockuthyrning.

Interpellationen kommer att besvaras den 23 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning och tjänsteresa.

Stockholm den 3 maj 2000

Finansdepartementet

Lars-Erik Lövdén

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

1999/2000:111 till socialutskottet

Skrivelse

1999/2000:75 till konstitutionsutskottet

Motioner

1999/2000:Fi48 till finansutskottet

1999/2000:Sk22–Sk25 till skatteutskottet

1999/2000:Fi49–Fi51 till finansutskottet

1999/2000:K29 till konstitutionsutskottet

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 1999/2000:327 om tjänstepensionsrättigheter för deltidsanställda

Anf. 1 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Agne Hansson har frågat statsrådet Ingela Thalén vilka åtgärder socialförsäkringsministern tänker vidta för att förebygga domstolsprocesser och upprätta tjänstepensionsrättigheter för dem med deltids- och timanställning, om ministern även är beredd att lyfta frågan avseende arbetstagare som har sin huvudsakliga anställningstid före år 1995 och vilka åtgärder ministern avser att vidta för att bemöta de stats-

finansiella konsekvenserna av att deltids- och timanställda får tjänstepensionspoäng.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Tjänstepensionsförmåner regleras i huvudsak i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter. Avtalen reglerar förutsättningarna för och storleken av de olika förmånerna. I förutsättningarna för rätten till tjänstepensionsförmån kan ingå att anställningen ska ha en viss omfattning eller varaktighet.

Jag vill inte utan vidare påstå att parternas avtal innebär en otillåten diskriminering. Men även om så är fallet är det inte självklart att statliga åtgärder måste vidtas. I första hand bör problem med eventuella diskriminerande kollektivavtal lösas av parterna. Att genom lagstiftning göra ingrepp i gällande avtal och i parternas fria förhandlingsrätt måste hanteras med stor försiktighet mot bakgrund av dels parternas och kollektivavtalens starka ställning i den svenska modellen, dels Sveriges internationella åtaganden.

Jag vill samtidigt särskilt framhålla att diskriminering aldrig kan accepteras. Det är särskilt viktigt att diskriminering inte förekommer i arbetslivet. Inom Regeringskansliet pågår arbete med förslag till hur EG-direktiv som förbjuder diskriminering av deltids- och visstidsanställda ska genomföras i Sverige. Regeringen avser också att komma med förslag som förstärker jämställdhetslagen. I detta arbete förs en dialog med arbetsmarknadens parter.

Till sist vill jag påpeka att det redan i dag finns möjligheter att komma till rätta med diskriminerande kollektivavtal. Ett avtal som är oskäligt eller som strider mot jämställdhetslagen eller EG-rätten kan av domstol förklaras ogiltigt eller jämkas.

Anf. 2 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret, som egentligen inte är något svar. Det är i alla fall väldigt dubbeltydigt. Å ena sidan säger statsrådet att diskriminering aldrig kan accepteras, och att det allra minst kan accepteras i arbetslivet. Det är just ett sådant fall som jag tar upp i min interpellation.

Å andra sidan vill statsrådet inte vidta några åtgärder för att återge enskilda människor de lagliga rättigheter som de kollektivavtalslutande parterna har berövat dem genom kollektivavtal. Är det verkligen så att parternas fria förhandlingsrätt på arbetsmarknaden väger tyngre än enskilda människors lagenliga fri- och rättigheter? Så kan inte vara fallet.

Det fall som jag tar upp innebär en klar diskriminering. Deltidsanställda har genom kollektivavtal berövats rätten till tjänstepension. Det är diskriminering i minst två fall.

För det första är det de svagaste på arbetsmarknaden som man har tagit bort tryggheten för, de som tjänar minst.

För det andra är det ofta kvinnor som arbetar deltid. Därför är detta i högsta grad en jämställdhetsfråga. Det är en diskriminering på grund av kön, och mycket talar för att parterna har förhandlat bort deltidspensionen just för att pressa fram fler heltidsarbetande. Menar regeringen verkligen att det är lågavlönade och framför allt kvinnor som ska panta sin pensionsrätt för att pressa fram längre arbetstider?

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

Faktum kvarstår att man har förhandlat bort pensionsrättigheter och att detta strider mot gemenskapsrätten inom EU med just könsdiskriminering som argument. Är då ministern beredd att låta detta gå till EG-domstolen eller är hon beredd att förebygga en domstolsprocess? Ett jämfällt land som Sverige borde se till att dess medborgare får sina lagliga rättigheter. Därför borde man föregå en sådan domstolsprocess.

Det svar som lämnas här ger ju inte något stöd till den enskildes rätt, inte alls. Det sätter inte ens press på parterna. Det talar snarare för att man kan fortsätta att avtala bort lagenliga rättigheter för den enskilde. Menar verkligen regeringen och statsrådet att det ska vara på det här sättet, att parternas fria förhandlingsrätt är så viktig att de kan fortsätta att förhandla bort lagenliga rättigheter för den enskilde? Är det så? Om inte, då måste regeringen och statsrådet uttala detta och agera därefter.

För mig är det självklart att den enskildes rätt inte kan utlämnas åt svensk domstolsprocess för att den enskilde ska få sina lagenliga rättigheter reglerade. Det är ju precis det som statsrådet säger till enskilde: Gå till svensk domstol! Regeringen bryr sig inte om dina rättigheter enligt diskrimineringslagen.

Är det så svaret ska tolkas?

Anf. 3 MARGIT GENNSER (m):

Fru talman! I den här frågan har jag motionerat många gånger.

Det är så att de som arbetat i deltidsprojekt osv. är diskriminerade i kollektivavtalen. Det betyder egentligen att man tar ut avgifter av dem, för man tar ju ut avgifterna på hela företagets lönesumma. Man bedriver ett slags fördelningspolitik där ofta de svagaste, de som har minst anknytning till arbetsmarknaden, får betala för de andras pensioner.

Det är väl inte så anmärkningsvärt att arbetsmarknadens organisationer har värnat om den här rätten tidigare. Det är väldigt viktigt att ha folk fast anknutna till sig. Det kanske är besvärligt att betala pensionsavgifter för projektanställda. Med nya system kommer detta kanske att ändras.

I sak är statsrådet och jag säkert väldigt överens om att det här inte är bra och att man borde göra någonting. Men sedan kommer vi till hur man ska göra det och vilket mod man har.

Det är faktiskt så att vi politiker har ett väldigt stort ansvar att värna om allmänintresset och se till att avtal är rättvisa och sluts på korrekt sätt och att inte vissa parter kan diskrimineras, för det är här fråga om en form av diskriminering även om man har en viss förmåga att få det till att det inte är det.

Här är jag väldigt förvånad över statsrådet, som tidigare faktiskt visat riktigt mycket mod och sagt obekväma saker, inte vågar säga ifrån att så här kan det inte gå till. Kom i håg att i annan lagstiftning är det faktiskt inte så att avtalsparterna får göra hur som helst. Vi har en konsumentlag som ska skydda den svagaste parten. Jag kan inte förstå varför kollektivavtalen ska vara fredade i det här hänseendet, om inte vi politiker ska ge efter för särintressena.

Jag uppfattar egentligen interpellationssvaret som mycket beklämmande. Det finns ett politikerförakt. Därför tror jag att det behövs självständighet och mod för att försvara medborgarnas, även de små medborgarnas, rättigheter och allmänintresse.

Det är alltså inte i sak som vi är oeniga, utan det är egentligen fråga om hur mycket mod vi har. Det är inte mycket att diskutera, utan jag tror att Mona Sahlin ska gå hem och sova på saken och verkligen visa att hon har kraft att se till att även de starka parterna bättrar sig och sluter bättre avtal.

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 4 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Vi får se om jag kan göra det hela tydligare nu, för jag tycker inte att jag behöver gå hem och sova på saken.

Först och främst är det väldigt tydligt att parterna, som Margit Gennser uttryckte det, inte får göra hur som helst, inte på det här området och inte heller på andra områden. Det direktiv som vi diskuterar nu innehåller ju en princip om icke-diskriminering. Det är också viktigt att framhålla vad som klart och tydligt sägs i direktivet, att principen är att anställningsvillkoren för deltidsarbetande inte får vara mindre förmånliga än för jämförbara heltidsarbetande, om det inte finns objektiva skäl för det. Det är bl.a. den diskussionen som vi för med parterna. Jag ska återkomma till den.

Det är också så att särställningen för parterna inte är något som jag står här och hittar på. I EU-direktivet sägs det att, framhålls t.o.m., att arbetsmarknadens parter är bäst lämpade att finna lösningar som motsvarar både arbetsgivarnas och arbetstagarnas behov. Man säger också i direktivet att parterna bör ges en speciell roll vid genomförande och tillämpning av avtalen. Vi har åtagit oss att genomföra direktivet till den 20 januari 2001.

Agne Hansson uttryckte att det är beklämmande att jag inte sätter press på parterna. Jag vill säga att det gör vi. Vi för dessa diskussioner nu med parterna, därför att direktivet ska genomföras. Avtal ska icke diskriminera. Antingen ska genomförandet av direktiven ske genom att parterna förändrar det som behövs i avtalen eller genom att staten går fram med lag, och det är precis dessa diskussioner som vi nu för med parterna.

Jag menar verkligen vad jag sade, att inga diskriminerande inslag är tillåtna på arbetsmarknaden. Hur diskussionen nu ska gå vidare om detaljer – exakt var gränsen går och exakt vad som är objektiva skäl och inte – vore fel av mig att stå och tala om här i dag. Men Sverige ska på ett duktigt sätt genomföra direktiven antingen genom förändrade avtal av parterna eller genom att staten går fram med lag. Direktivet ska genomföras, och icke-diskriminering ska ske också på detta område, från den 20 januari 2001.

Anf. 5 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! I det här fallet är det mycket tydligt en kamp mellan de starka förhandlingsparterna på arbetsmarknaden å den ena sidan och den enskildes rätt å den andra. Det är självklart att den enskildes rätt då måste tas till vara.

Statsrådet säger att man är beredd att sätta press på parterna. Men detta svar andas ju inte det minsta hot mot parterna. Det finns inte ett ord om att regeringen är beredd att hota med lagstiftning om den här diskrimineringen fortsätter. Snarare står det ju tvärtom, statsrådet, i svaret. Det står t.o.m. så här i svaret om tjänstepensionsförmåner som regleras i

avtal: I förutsättningarna för rätten till tjänstepensionsförmån kan ingå att anställningen ska ha en viss omfattning eller varaktighet. Menar statsrådet med detta att det ska vara möjligt att förhandla bort tjänstepension för dem som inte jobbar heltid? Säger man att det ska vara möjligt? Det är i så fall i sig en diskriminering. Svaret fortsätter: Jag vill inte utan vidare påstå att parternas avtal innebär en otillåten diskriminering. Men, säger statsrådet, även om så skulle vara fallet – alltså även om den skulle vara otillåten – är man inte beredd att vidta några åtgärder.

Detta är ju ett direkt besked till parterna att de ska fortsätta att förhandla bort tryggheten och den enskildes rätt, för vi kommer inte att bry oss. Vi kommer inte att lagstifta.

Jag hoppas att det inte är så statsrådet menar. Jag skulle vilja få ett besked om regeringen ändå inte är beredd att förbereda en lagstiftning om det nu är så att den enskildes rätt uppenbart kommer att röjas i de här fallen. Det är viktigt att den enskildes rätt inte kommer i kläm mellan de stora, starka på marknaden.

Om det nu skulle vara så att man låter detta gå till EG-domstolen, kommer det att bli en rad andra konsekvenser.

För det första kommer olika villkor att gälla för dem som befinner sig i slutet av sin anställning på arbetsmarknaden i förhållande till dem som just har kommit in på arbetsmarknaden. Är regeringen beredd att göra något för dem som har intjänat pensionspoäng också före 1995 – då vi blev medlemmar i EU och gemenskapsrätten först ägde tillämpning – eller inte? I annat fall blir det en enorm orättvisa.

För det andra kommer det också att uppstå stora deltidspensionsbomber som våra barn och barnbarn kommer att få betala, därför att de flesta deltider finns ju inom den offentliga sektorn. Jag vill då fråga om regeringen är beredd att göra något åt också den här problematiken. Jag hoppas att beskedet ska vara att man inte låter de enskilda själva få slåss i domstol utan att regeringen tar part för den svaga mot de starka i det här fallet.

Anf. 6 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Agne Hansson och jag läser möjligen interpellationssvaret väldigt olika. Vi ser på det med väldigt olika ögon. Först säger Agne Hansson upprört att det står i interpellationssvaret att i förutsättningen för rätten till tjänstepensionsförmån kan ingå att anställningen ska ha en viss omfattning eller varaktighet. Så står det i dag. Det är inte en ambition från regeringens sida, utan det är en beskrivning av hur avtalen ser ut i dag.

I nästa stycke säger jag att det inte är självfallet att det är statliga åtgärder som måste vidtas. Men fortsatt att läsa! I första hand bör parterna förändra. Om inte det sker på ett godtagbart sätt har jag här sagt, och det står också sedan i svaret, att jag inte bara tittar på utan också är beredd att genomföra lagändringar. Det är parterna mycket medvetna om, det kan jag försäkra både Agne Hansson och kammaren i övrigt om.

Jag är beredd att genomföra lagändringar om inte förändringar i avtalen uppfyller det som EG:s direktiv kräver så att det blir icke-diskriminerande. Däremot är det viktigt att säga att huruvida dagens avtal är diskriminerande eller inte är en fråga som i så fall bör prövas av domstol. Det är för att uppfylla direktiven som vi nu för diskussioner med

parterna om hur vi genomför detta. Då vill jag upprepa: Antingen ändrar man i avtalen eller så ändrar staten lagen.

Anf. 7 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag tycker faktiskt att vi har kommit varandra närmare. Det statsrådet nu säger är att man är beredd att ändra lagen. Jag föredrar naturligtvis också att parterna tar sitt ansvar och i första hand gör detta. De vore okloka om de inte själva tog sitt ansvar här. Att få en lagstiftning på sig är naturligtvis inte vad vi önskar och vad vi vill med den förhandlingsrätt som är stark på svensk arbetsmarknad. Det var de här beskeden, som nu kommer, som inte fanns i svaret. Då fick jag naturligtvis anledning att tolka det så att det i framtiden t.o.m. blir möjligt att förhandla bort viktiga trygghetsfrågor från de svagaste på arbetsmarknaden.

Jag noterar alltså nu med viss tillfredsställelse att regeringen är beredd att lagstifta för den händelse att parterna inte tar sitt eget ansvar. Jag utgår från att parterna nu gör det, att ingen ska känna sig diskriminerad i den här sakfrågan på arbetsmarknaden och att den enskildes rätt och trygghet i det här fallet när det gäller tjänstepension för deltidsanställda ska vara möjlig att erhålla för samtliga.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellationerna 1999/2000:320 och 322 om vårdare inom kriminalvården

Anf. 8 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Cecilia Magnusson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av den, enligt henne, alltmer svårhanterliga situationen för personalen inom kriminalvården och Anita Sidén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att höja kompetensen hos kriminalvårdens personal.

Eftersom båda interpellationerna tar upp olika aspekter av arbetssituationen för kriminalvårdens personal besvarar jag dem i ett sammanhang.

Inom kriminalvården finns många olika personalgrupper. Cecilia Magnussons och Anita Sidéns interpellationer syftar i första hand på situationen för vårdarna. Vårdarna kan sägas vara kriminalvårdens ryggrad. Det är de som hela tiden arbetar i närkontakt med de intagna. Det är de som har det praktiska ansvaret för att utdömda fängelsestraff verkställs på ett säkert och trovärdigt sätt. Det är också de som genom sin närkontakt med de intagna har störst möjlighet att påverka de intagna och bidra till förändringar i deras liv.

Vårdarna är generellt sett en mycket kompetent och engagerad yrkesgrupp. Men de måste förses med de rätta verktygen för att kunna fylla sina olika funktioner. Ett verktyg är relevanta och tillräckliga kunskaper. Det gäller dels utbildning av nyanställda i specifika kriminalvårdsfrågor, dels fortbildning för dem som varit anställda en tid. Inom kriminalvården är man väl medveten om behovet av utbildning. En särskild utredare har tillsatts för att se över den totala utbildnings- och rekryteringssituationen. Resultatet av den översynen publiceras i dagarna och kommer att remiss-

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

behandlas den närmaste tiden. Syftet är att ta fram en helt ny utbildningsmodell för kriminalvårdare.

De vårdare som anstälts på senare tid har anstälts för att passa in i den nya vårdarrollen och de krav den ställer när det gäller t.ex. kontaktmannaskap. Det är ändå högst otillfredsställande att så många av dem inte genomgått kriminalvårdens grundutbildning. Kriminalvården måste vidta åtgärder för att förändra denna situation. Regeringen har i regleringsbrevet för år 2000 krävt att Kriminalvårdsstyrelsen återrporterar till regeringen vilka kompetensutvecklingsinsatser som genomförts för vårdarna.

Cecilia Magnusson tar i sin interpellation upp frågan om hot och våld mellan intagna och gentemot kriminalvårdens personal. Hon refererar bl.a. till SEKO:s medlemsundersökning där hälften av dem som svarade på enkäten uppgav att de under den senaste tolv månadersperioden blivit utsatta för hot eller våld av klienter som gjort att de känt sig illa berörda. Det är en svårtolkad verklighet, och det finns undersökningar som ger en annan bild av situationen.

Antalet rapporter från kriminalvårdens personal om hot och våld har varit konstant under perioden 1995–1998 och ökat under 1999; antagligen som en följd av att Kriminalvårdsstyrelsen arbetat aktivt under året för att höja rapporteringsfrekvensen. Oavsett hur den statistiska verkligheten ser ut är det ytterst allvarligt att vårdare blir utsatta för våld i sin tjänstutövning och att hot och våld över huvud taget förekommer på anstalterna. Det är oerhört viktigt att på alla sätt motverka sådana tendenser.

Narkotikahandel är en potentiell källa till konflikter mellan intagna. Regeringen har i budgetpropositionen och regleringsbrevet slagit fast att kriminalvårdens arbete med att bekämpa drogmisshandelen ska bedrivas med ökad intensitet. Målsättningen är att anstalter och häkten ska hållas fria från narkotika. Som en följd av det har Kriminalvårdsstyrelsen i sina direktiv ålagt de lokala myndigheterna att upprätta lokala handlingsplaner för att effektivisera och utöka insatserna mot narkotikan.

Inom kriminalvården arbetar man också med att genomföra ett antal förslag som lagts fram i en intern utredning. Ett av dem – kontantlösa system – har införts på Kumlaanstalten med mycket gott resultat. Systemet innebär att det viktigaste incitamentet för narkotikahandeln – möjligheten till ekonomisk vinst – i stort sett försvinner. Narkotikakommissionen, som regeringen tillsatt, ska också utreda och föreslå förbättringar när det gäller kriminalvårdens arbete mot narkotikan. Kommissionen kommer att avge sitt slutbetänkande vid årets slut.

Förekomsten av kriminella nätverk är en annan faktor som påverkar anstaltsklimatet. Det är oacceptabelt att denna typ av nätverk uppstår eller växer sig starka på anstalterna. Regeringen har därför gett Kriminalvårdsstyrelsen i uppdrag att utarbeta en strategi för att motverka att de intagna bildar och upprätthåller sådana nätverk. Det uppdraget ska redovisas till regeringen den 15 augusti i år. Ett viktigt verktyg i kampen mot kriminella nätverk är möjligheten att behandla information automatiserat. Inom Justitiedepartementet övervägs för närvarande under vilka förutsättningar sådan informationsbehandling ska få ske.

För att öka säkerheten vid anstalterna byggs vissa av dem om så att avdelningarna blir mindre, s.k. sektorisering. Detta ökar möjligheterna till kontroll och underlättar omplacering av intagna som av säkerhetsskäl

inte bör vistas tillsammans. I vissa fall behöver man också ha möjlighet att flytta en intagen till en annan anstalt. Förra året var medelbeläggningen på anstalterna 88 % och för närvarande är den 93 %. Det borde därför finnas utrymme att när det behövs vidta även sådana åtgärder.

Inom kriminalvården pågår ett fortlöpande arbete för att öka säkerheten för de anställda och utarbeta strategier för att stödja personal som utsätts för hot eller våld. Ett viktigt inslag i detta arbete är dialogen mellan vårdare och ledning. En säkerhetshandbok med ett nytt avsnitt om hot och våld mot personalen har utarbetats och nyligen distribuerats till samtliga kriminalvårdsmyndigheter. Den är tänkt att ligga till grund för lokala instruktioner och beredskapsplaner.

Som framgått av mitt svar är det i stor utsträckning kriminalvården själv som har möjlighet att förse sina vårdare med de verktyg och den kunskap de behöver för att kunna utföra sitt arbete på ett målinriktat och tryggt sätt. Vi är självfallet också från regeringens sida beredda att överväga de lagändringar eller andra åtgärder som kan behövas i sammanhanget, såsom nu sker när det gäller automatiserad informationsbehandling. Slutligen är det förstås med tillfredsställelse jag konstaterar att regeringen i vårpropositionen föreslår att rättsväsendet ska få ett betydande ekonomiskt tillskott.

Anf. 9 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Tack, justitieministern, för svaret på interpellationen. Det tog ju ett tag innan vi kunde få denna debatt, men nu är vi här.

Jag anser att hoten och våldet mot kriminalvårdens personal är något väldigt allvarligt. Det är ett antal händelser under senare tid som har skakat om mig och andra när våldet har tagit sig sådana uttryck som det har gjort under slutet av förra året och under detta år.

Först skulle jag vilja fråga justitieministern om hon håller med mig om att det har blivit en alltmer svårhanterlig situation. T.o.m. kriminalvårdens säkerhetschef säger ju att våldet har blivit hårdare. Hoten och det reella våldet kanske inte har ökat, men det har blivit betydligt hårdare än det har varit tidigare.

Justitieministern säger i svaret att det är ungefär 50 % som har svarat, och jag upplever att hon inte tycker att man ska ta denna fråga på allvar, men människor med utsatta positioner inom kriminalvården har ju faktiskt blivit väldigt svårt skadade under den senaste tiden.

Jag skulle gärna vilja höra lite mer från justitieministern om hur denna annorlunda verklighet ser ut, den som skiljer sig från den som SEKO beskriver i sin medlemsundersökning. Det står ju faktiskt i svaret att ministern anser att verkligheten ser annorlunda ut.

När det gäller prioriteringar på detta område – hot och våld – anger justitieministern i ett annat svar i denna debatt de områden som prioriteras inom kriminalvården. Och där finns inte detta område upptaget. Därför skulle jag vilja fråga justitieministern om regeringen för närvarande inte anser att det behövs några åtgärder från dess sida när det gäller att motverka hot och våld mot personal inom kriminalvården? Är det som ministern har räknat upp tillräckligt?

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 10 ANITA SIDÉN (m):

Fru talman! Jag vill till att börja med tacka justitieministern för svaret på min interpellation om vårdarnas behov av utbildning och fortbildning. Det är oroande att var femte vårdare saknar den grundutbildning som krävs för vårdaryrket, men det är ett faktum. Och att det är otillfredsställande håller ju även justitieministern med om i sitt svar.

Det ställs stora krav på all fängelsepersonal, såväl vårdare som övriga. Och vårdarrollen har utvecklats genom åren då nya arbetsuppgifter och arbetssätt har tillkommit. Men tillsammans med de ökande kraven har inte utbildning i motsvarande grad följt med.

Den äldre delen av personalen har ursprungligen rekryterats för helt andra arbetsuppgifter än de i dag har. Och trots detta har det saknats fortbildning. Utbildning är och har varit en bristvara inom kriminalvården. För de intagna måste fängelsetiden ges ett meningsfullt innehåll. Och här vilar ansvaret tungt på de vårdare som arbetar inom detta område. Precis som justitieministern säger har de det praktiska ansvaret och har stor möjlighet att medverka till förändringar i de dömdas liv. Men varför har inte de nyanställda fått utbildning, och varför har inte de äldre fått fortbildning? Vem har ansvaret? Resurser saknas och har saknats.

Under föregående år riktade Riksrevisionsverket kritik mot utbildningsinsatserna inom kriminalvården, dels för att utbildningen inte är tillräcklig, dels för att personalens kompetens därmed inte motsvarar verksamhetens krav. Den nya verkligheten är den tuffa verklighet som vårdarna möter. De överfyllda fängelserna och det tyngre klientelet med alltmer komplicerad brottslighet i bagaget ställer också större krav på vårdarna än tidigare.

De erfarna kriminalvårdarna har i en enkät visat på stort ansvar och entusiasm för sitt arbete. Men nu har de nästan kommit till vägs ände. I en skrivelse i förra veckan till justitieutskottet pekade de fackliga ombuden på att de inte längre kan tåla still.

Den 11 december förra året fick justitieutskottet information av generaldirektören om att det inte finns möjlighet till kompetensutveckling. Samma bild ger de fackliga ombuden i den nämnda skrivelsen men påpekar att vårdarna möjligtvis kan få gå på kurs om kursen är gratis. Men då saknas det medel till vikarier som inte heller fått utbildning. Det hela är en ond cirkel som måste brytas, och vem har ansvaret?

Det är bra att det har tillsatts en utredare, och detta kräver ju även Riksrevisionsverket. Men när det resultatet presenterats och varit på remiss kan ju inte kriminalvården trola fram pengar under detta år. Hur tar regeringen sitt ansvar på detta område? Ska personalen stimulera till bra vård så måste den själv få stimulans, och hur ska den få den stimulansen?

Anf. 11 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Eftersom jag ändå var här denna måndag, så tänkte jag ta tillfället i akt att delta även i denna interpellationsdebatt.

När det gäller just kriminalvården så finns det ju stora önskemål och stora behov. Och om vi ska lyckas bryta trenden med att ständigt komma in och ut inom kriminalvården så måste det tillföras resurser.

Jag har tidigare tagit upp denna diskussion när det gäller platsbristen inom kriminalvården som är ett stort problem. Justitieministern tar i sitt

svar upp den kraftigt ökade beläggningen. Den försvårar denna situation med hot och våld, därför att ju trängre man har när man ska vistas där, desto svårare är det att hantera svåra situationer. Och just när det gäller platsbristen undrar jag hur man inom den närmaste tiden ska hantera denna situation för att kunna bryta denna trend med hot och våld inne på våra anstalter. Det är svårare att kontrollera missbruk, mobbning och hot när det är en så stor beläggning och man inte kan separera dem som man behöver för att kunna få en bättre miljö.

Som tidigare talare tog upp är det ju ett allt tyngre klientel i kriminalvården i dag, och det är mycket svårare att hantera.

Jag tycker att det är viktigt att ta upp språkbruk och mobbning också. Jag besökte nyligen Kalmarenheten. Där tog man upp just det problem som man hade med de intagna som gick i samtalsterapi. De vågade knappt berätta att de deltog i denna behandling, eftersom de då var rädda att utsättas för hot. Och man kan ju förstå hur den enskilde känner sig när man inte vågar bryta ett mönster.

Jag skulle också vilja anknyta till kompetensen. Det har ju funnits en möjlighet att höja kompetensen inom speciella programområden. Men de besparingar som har skett inom kriminalvården har ju gjort att man inte har haft möjlighet att fullfölja detta och kunnat leva upp till och ta vara på den kompetens som finns i olika program därför att det har varit så få i arbete att man har fått bedriva väktararbete i stället. Och det är ju viktigt att ta till vara den möjligheten också. Men, som också sades här tidigare, det är ju bristande resurser. Och jag har också hört kriminalvårdschefen uttala att man inte kan utbilda. Och att ha en ständig kompetensökning är lika värdefullt inom kriminalvården som inom andra områden. När man arbetar med sig själv som verktyg är det ju viktigt att kunna öka kompetensen med jämna mellanrum.

Anf. 12 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det är ingen tvekan om att de klienter som finns intagna i våra anstalter delvis har ändrat karaktär. Det påverkar naturligtvis situationen i våra fängelser. Trots att antalet intagna i våra anstalter är mindre, är de som är intagna i dag proportionerligt sett besvärligare att hantera i flera avseenden. Vi ser det t.ex. när det gäller narkotikamissbruk. Andelen narkotikamissbrukare ökar på grund av att de i större utsträckning icke döms till andra påföljder. Det finns naturligtvis flera ytterligare faktorer som påverkar situationen i våra anstalter.

Det är mycket allvarligt när personal i våra fängelser och medintagna utsätts för risker vad gäller hot och våld. Det är naturligtvis en viktig uppgift för ledningen att hantera den frågan. Det är inte statsmakterna som ska utpeka en sådan grundläggande personalfråga som särskilt prioriterad. Det borde vara själva kärnfrågan för arbetsgivare och ledning inom anstaltsmyndigheten att, så långt det är möjligt, säkerställa personalens och de intagnas säkerhet. Jag vet att det är så Kriminalvårdsstyrelsen och dess ledning ser på sin uppgift.

När det gäller att hantera det är kompetensutvecklingen en oerhört viktig del. Det behövs en kompetensutveckling för att höja ambitionerna vad gäller olika behandlingsprogram. Det finns en medveten politik från Kriminalvårdsstyrelsen att styra dithän. Det går inte att byta ut personal hur man vill även om många arbetsgivare ofta skulle vilja göra det. Man

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

har en medveten politik när man t.ex. nyrekryterar. Vi kan se att den personal som rekryteras till kriminalvården i dag har en högre grundutbildning än tidigare. Det öppnar naturligtvis nya möjligheter.

Kriminalvårdsstyrelsen har också gjort det möjligt för den personal som finns att öka sin grundläggande kompetens genom att genomgå en treårig gymnasieutbildning. Man har möjlighet att göra det med särskilda utbildningsbidrag som utgår vid studier inom ramen för Kunskapslyftet. 300 anställda har använt den här möjligheten. Vi ser det också som en viktig grundläggande åtgärd för att höja den allmänna kompetensen.

Sedan vet jag att Kriminalvårdsstyrelsen under den period när man har ålagts besparingskrav haft att genomtänkt arbeta med de olika behov som finns inom kriminalvården, att göra de rätta prioriteringarna. Det är därför jag ser det som oerhört värdefullt att det finns en utredning som är gjord och där det finns olika förslag som ska ligga till grund för kriminalvårdens fortsatta agerande när det gäller utbildning och kompetensfrågor.

Det är inte så att kriminalvården har väldigt lite resurser. Kriminalvården har väldigt mycket resurser. Det som kriminalvården haft möjlighet att spara är direkt kopplat till nedläggning av anstalter och till den lägre intagningen i våra fängelser. De pengarna har återinvesterats i kriminalvården. Allting har gått tillbaka för kvalitetshöjande åtgärder. Man kan naturligtvis alltid ha olika uppfattningar om vilka åtgärder det är man ska göra. Ytterst är det kriminalvården själv som avgör på vilket sätt man hanterar sina medel.

Men jag vill gärna i den här diskussionen ansluta mig till samtliga interpellanternas uppfattning, att vi inte kommer att kunna utveckla kriminalvården och dess verksamhet och säkra tryggheten i anstalterna för både anställda och intagna om vi inte är medvetna om behovet av kompetensutveckling.

Anf. 13 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Klientelet har under de senaste åren förändrats radikalt. Vi har i andra sammanhang krävt att man ser över lagstiftningen för att den också ska gälla den verklighet som vi har.

Det är klart att det här måste vara kärnfrågan för kriminalvården, för dem som arbetar inom kriminalvården. Men när man t.o.m. inom kriminalvården säger att de besparingar som gjorts – och jag tror inte att man har samma uppfattning som justitieministern att de pengar som sparats under åren gått tillbaka till kriminalvården – har drabbat säkerheten måste de skyddas som är mest utsatta. Men när över hälften av dem som svarade på enkäten upplever hot om våld eller våld som en realitet måste den här frågan upp på prioriteringslistan också hos oss politiker.

Har jag uppfattat ministern rätt, att ministern inte anser att det behövs några ytterligare åtgärder än de som finns uppräknade i det svar som ministern har gett?

Anf. 14 ANITA SIDÉN (m):

Fru talman! Det är bra att det ställs höga krav när personal anställs, precis som justitieministern nu säger. Men konsekvenserna av de förhållanden som råder inom kriminalvården är mycket allvarliga. Det är inte personalen och de intagna som drabbas utan även samhället i övrigt.

Alla partier måste vara överens om att fängelserna inte får bli en ren förvaring för de dömda. Kriminalvården får inte bli en kriminalvård utan vård, terapi och behandling, utan kriminalvården syftar ju till att hindra återfall i brott. Då tycker jag att personalfrågor och kompetensutveckling är i detta viktiga arbete ödesfrågor. Ska vi skapa bättre förutsättningar för kriminalvården måste personalen få den utbildning den saknar, en utbildning som här i Sverige i dag är den kortaste i Norden.

En del av de intagna har, precis som nämnts, grava störningar. Hot och våld förekommer. Men under 1999, alltså under förra året, minskades antalet utbildningsdagar med 25 %, vilket har en direkt koppling till besparingar inom kriminalvården.

Vad jag undrar över är om justitieministern kommer att prioritera Kriminalvårdsstyrelsens rapport när den kommer så att kriminalvården därmed får tillräckliga resurser och att vårdarna i praktiken får den utbildning som krävs.

Anf. 15 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag känner att vi är överens om målet, men hur kommer vi dit och hur kommer man att snabbt kunna åtgärda det här? Det är bra att det finns planer, men man måste ändå ha med sig att det är den verklighet som råder som gäller just för stunden.

En hel del har gjorts på kompetensområdet, men det är mycket kvar. Det arbete som jag ytterligare skulle vilja lyfta upp är ensamarbete. Det handlar om personer som har mycket problem inom sig. Det måste kännas otryggt att ha det ensamarbete som ibland förekommer. Jag är väl införstådd med att vi har ett ansvar för personalen, både för dem som har arbetat där under en lång tid, för att de får ytterligare kompetens och för att de får rätt kompetens och att det blir tillräckligt många så att de dels kan undvika ensamarbete, dels kan arbeta utifrån de mål som är uppsatta för att rehabilitera de intagna så att de helst inte kommer tillbaka.

Det är bra att man har tillsatt den här utredningen, Narkotikakommissionen. Man har fått en ökad rapporteringsfrekvens vad gäller hotbilder, och då kan man bearbeta det. Så det har hänt mycket, men det som brister ute i verkligheten är resurserna. Vi hoppas verkligen att även kriminalvården får del av de resurser som är utlovade.

Anf. 16 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det är naturligtvis så att det förändrade klientelet i våra anstalter föranleder många överväganden och behov av förändringar. Jag pekade på en del av dem i mitt remissvar, med utgångspunkt från hot- och våldssituationen. Men det krävs naturligtvis mycket annat. Vi ser över huvud taget över påföljdssystemen för psykiskt störda lagöverträdare, för att ta ett exempel. Jag vet inte vad Cecilia Magnusson särskilt tänkte på. Jag är alltid mottaglig för förslag till vilka förändringar som behöver göras, men jag ser gärna att man preciserar sig i sina krav och inte håller dem på en allmän nivå.

När det gäller frågan om resurserna vill jag dock än en gång understryka att Kriminalvårdsstyrelsen visst medger att pengarna inte har sparats i den meningen att de har återbördats till statsmakterna. Kostnaderna för kriminalvården, alltså de resurser som har stått till kriminalvårdens förfogande, har icke minskat. Fram t.o.m. förra året har inte heller antalet

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

anställda inom kriminalvården minskat, trots nedläggning av anstalter och minskning av anstaltsplatser. Dessa medel har kunnat föras in och användas för annat ändamål.

Det är klart att det är en fråga som kriminalvården arbetar med. I vilken utsträckning ska man minska antalet personer på grund av att man faktiskt lägger ned anstalter och använda de pengarna till att investera i den personal som är kvar? Det är faktiskt frågor som vi måste överlåta till Kriminalvårdsstyrelsen och dess ledning att överväga. Det gäller hur man vill använda sina resurser och hur man anser man att man får ut den bästa effekten av dem.

Vi återkommer till kriminalvårdens resurser i budgetpropositionen i höst.

Anf. 17 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! När det gäller klientelet har vi, som justitieministern mycket väl vet, en mycket större internationell brottslighet. Man har erfarenheter från andra fängelser, bl.a. Det är klart att många av de åtgärder som håller på att vidtas är till fördel. Men en del i detta är den uppkomna platsbristen. Där måste jag återvända till interpellationssvaret, där justitieministern anger den beläggningsfrekvens som finns. Det står på s. 5 i mitt papper.

Har jag rätt om jag uppfattar det som att justitieministern faktiskt säger att det inte finns någon platsbrist? Man har en medelbeläggning på 88 %, och för närvarande är den 93 %. ”Det borde därför finnas utrymme att – när det behövs – vidta även sådana åtgärder”, står det. Det är sektorisering, m.m., som justitieministern tar upp. Anser inte ministern att det är platsbrist på de svenska fängelserna?

Det är ett konkret förslag som gäller platserna och hur man förlägger fångar.

En annan del är riskbedömningar, som vi under många debatter har diskuterat i kammaren. Vi har när det gäller anhöriga och våldsoffer blivit varse att man inte kan göra riskbedömningar i önskad utsträckning. Nu ser vi att man inom kriminalvården önskar att man hade möjligheter och resurser att göra riskbedömningar också för den inre säkerheten på anstalten – för andra intagna och för vårdarna.

Det vore bra om justitieministern kunde kommentera diskussionen om riskbedömning och den prioriteringen.

Anf. 18 ANITA SIDÉN (m):

Fru talman! Kriminalvårdens medarbetare med fötterna i det verkliga kriminalvårdsarbetet riskerar att förlora sin entusiasm. Vi kan inte längre förvänta oss att den självpåtagna tystnaden kommer att fortsätta. Risken är stor att den erfarna personalen slutar, och då har vi inte ny personal eller vikarier som kan ersätta den. De har dessutom inte fått någon utbildning för detta arbete.

Det är fortfarande mycket bra att utredningen kommer till stånd, tycker jag. Det är också bra att vi har anställda med en bra grund som söker detta arbete och nyanställs. Men fortfarande kan jag inte finna annat än att det är besparingar som har gjort att grundutbildning och fortbildning saknas.

Anf. 19 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Till Cecilia Magnusson vill jag säga att jag inte tycker att man kan tala om generell platsbrist om medelbeläggningen är 88 %. Det var den förra året, och den kommer antagligen att bli det i år igen. Det är en ökning med 1 % från året innan. Det är inga stora förändringar som har skett. Men det fluktuerar väldigt mycket från månad till månad. Det är därför jag nämner att beläggningen var uppe i 93 % förra månaden. Men den går ned igen, så att medelbeläggningen hamnar betydligt under det.

Likafullt är det otvivelaktigt så, att man upplever det som att det finns en platsbrist. Det gör man framför allt när det gäller verkställighetsfallen, alltså när någon ska placeras ut ifrån häkte och man har svårigheter där. Det är egentligen väldigt svårt att utifrån de fakta som finns se vari svårigheterna ligger. Jag överväger att ge i särskilt uppdrag till Kriminalvårdsstyrelsen att analysera vad dessa hinder beror på. De borde inte finnas. Samtidigt som över 230 platser är tomma anser man att man inte har möjlighet att placera ut häktade. Någonting är inte riktigt i bästa ordning, om jag uttrycker mig försiktigt.

När det gäller riskbedömningar kan jag säga att det naturligtvis är ett arbete som man har inom kriminalvården. Riksmottagningen, som är den som ska placera ut långtidsdömda, gör riskbedömningar enligt olika modeller som finns. Det pågår ett utvecklingsarbete. Regeringen har begärt en återrapportering från kriminalvårdsstyrelsen vad gäller utvecklingen av riskbedömningar och kostnaderna för det.

När det gäller frågan om att satsa på personal- och kompetensutveckling tror jag att man gör det väldigt enkelt för sig om man bara säger att det måste bero på besparingar och resursbrist att kriminalvården inte har utvecklat sin personal på det sätt den vill. Jag vill svara med att säga att det också i stor utsträckning har att göra med vilka prioriteringar man gör inom en myndighet. Jag gläder mig åt att se att Kriminalvårdsstyrelsen har insett betydelsen av att framhäva utvecklingen av personalen såsom en viktig faktor och att detta antagligen kommer att påverka deras beslut i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellationerna 1999/2000:321, 323 och 324 om kriminalvården

Anf. 20 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jeppe Johnsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att komma till rätta med de allvarliga problemen inom kriminalvården. Maud Ekendahl har frågat mig om det är regeringens viljeinriktning att antalet verkställigheter inom frivården ska utökas och hur detta ska åstadkommas mot bakgrund av de resursminskningar som skett inom frivården. Vidare har Gun Hellsvik frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att kriminalvården ska kunna leva upp till de beslutade målen.

Interpellanternas frågor berör kriminalvårdens resurser. Jag har därför valt att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Prot.

1999/2000:104

8 maj

*Svar på
interpellationer*

Det har under det senaste året talats mycket om besparingar inom kriminalvården. Det är därför viktigt att framhålla att kostnaderna för kriminalvården i princip har varit oförändrade de senaste åren. Vissa besparingar har visserligen kunnat genomföras eftersom antalet intagna i anstalt har minskat bl.a. till följd av att nya alternativ till fängelse införts. De besparingarna har använts för att utveckla verksamheten på en rad områden. Några exempel på hur kriminalvårdens verksamhet utvecklats är att det har införts gemenskap i häktena, att vårdarrollen har förändrats genom att kontaktmannaskapet har införts, att åtgärder för att förbättra säkerheten t.ex. genom sektorisering av de intagna har vidtagits, att programverksamheten har utvecklats, att stöдавdelningar och sexualbrottsavdelningar har inrättats och att frivården genom införandet av nya påföljder har fått nya arbetsuppgifter.

Det är viktigt att all statlig verksamhet använder sina begränsade resurser till att driva en verksamhet med hög och jämn kvalitet. Riksrevisionsverket, som på regeringens uppdrag har granskat kriminalvårdens resursutnyttjande, har pekat på en del hinder för att resurserna inom kriminalvården ska kunna användas på optimalt sätt. Kriminalvården arbetar nu med att effektivisera resursutnyttjandet och finna instrument för att följa upp och kvalitetssäkra verksamheten.

De områden regeringen prioriterade i förra årets budgetproposition, som riksdagen också ställt sig bakom, ska även i fortsättningen utgöra grunden för kriminalvårdens utvecklingsarbete. Det innebär att åtgärder för att förebygga återfall i brott, frigivningsförberedelser, utvecklingen av alternativen till fängelse och bekämpning av narkotikamissbruk är prioriterade områden. Genom väl avvägda prioriteringar bör kriminalvården ha förutsättningar att under innevarande år vidareutveckla sin verksamhet inom tilldelade resursramar. Jag är dock medveten om att det kommer att krävas ytterligare resurser de kommande åren.

Regeringen har just lagt fram den ekonomiska vårpropositionen för riksdagen. Regeringens förslag innebär att rättsväsendet tillförs 1 miljard kronor för år 2001, 1,5 miljarder kronor för år 2002 och 1,6 miljarder för år 2003. Medlen ska användas för att utveckla och reformera rättsväsendet. Arbetet ska, utifrån en helhetssyn på myndigheternas verksamhet, leda till ett rättsväsende som uppfyller medborgarnas berättigade krav på snabbhet, rättssäkerhet och hög kvalitet. Ett viktigt inslag i detta arbete, som särskilt nämns i propositionen, är att ge kriminalvården förutsättningar att möta ett ökat platsbehov och fortsätta att utveckla verksamheten.

Anf. 21 JEPPE JOHNSSON (m):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka justitieministern för svaret. Justitieministern skriver följande i sitt svar, som hon precis läste upp:

”Det har under det senaste året talats mycket om besparingar inom kriminalvården. Det är därför viktigt att framhålla att kostnaderna för kriminalvården i princip har varit oförändrade de senaste åren.”

Fru talman! Min bild av verkligheten är en annan. Man måste se det i ett något längre perspektiv. Kriminalvårdsstyrelsen lämnade en rapport, daterad den 18 februari 1999, som heter Redovisning av vidtagna och planerade åtgärder med anledning av regeringens sparkrav på kriminalvården budgetåren 1997 och 1998.

Man skriver så här:

”Kriminalvården har fr.o.m. budgetåret 1991/92 fram t.o.m. budgetåret 1998 ålagts en besparing på totalt 704 miljoner kronor. Sparkravet var under de fyra första åren av perioden högst marginellt, totalt cirka 69 miljoner kronor, medan besparingen budgetåret 1995/96 uppgick till 208 miljoner kronor beräknat på 12 månader samt budgetåren 1997 och 1998 till 287 miljoner kronor respektive 140 miljoner kronor i respektive års prisnivå.”

Fru talman! Jag kan konstatera att över 90 % av dessa besparingar har tillkommit efter regeringsskiftet 1994.

Nedläggning av anstalterna Härlanda, Visby, Djupvik, Hildero, Majorshagen, Mäshult, Orretorp och Ytterby samt platsminskningar på ett antal andra häkten och anstalter är facit från budgetåret 1997. Netto utgör det årets nedläggningar 460 platser. Vad gäller budgetåret 1998 skulle jag kunna fortsätta att nämna ortnamn; då försvann ytterligare 259 platser netto. Antalet intagna i anstalt har visserligen minskat på grund av att alternativ till fängelse har införts, men även besparingar inom övriga delar av rättsväsendet, främst polisen, har medfört att färre döms till fängelse. Senare års rättstillämpning har dessutom medfört att även kvinnomisshandlare och män som har förgripit sig sexuellt på barn döms till den alternativa påföljden villkorlig dom med samhällstjänst. Det tycker jag i och för sig är fel, och jag anser att lagstiftningen i de här fallen omedelbart borde ändras, men även de alternativa påföljderna kräver resurser.

För att frivården ska vara meningsfull krävs att personalen inom frivården har en möjlighet att arbeta intensivt med sina klienter, att kontroller av dem som har fotbojor är tillräckligt frekventa, att det finns resurser till övervakare och att frivården har möjlighet att genomföra en effektiv programverksamhet under den tid som brottslingen behandlas inom frivården.

Justitieministern skriver vidare i sitt svar att vårdarrollen inom kriminalvården har förändrats och att gemenskap i häktena har införts. Detta är riktigt, och det är bra, men samtidigt kräver de här förändringarna inte mindre resurser utan mer resurser. Gemenskapen i häktena har dessutom medfört ombyggnader som minskat antalet platser samtidigt som det krävs ytterligare personalinsatser i en redan mycket hårt ansträngd verklighet.

Fru talman! Jag har några exempel från verkligheten. Enligt verksamhetsstatistik för kriminalvårdsmyndigheten och transporttjänsten hade häktet i Karlskrona under februari innevarande år 14 dygn med överbeläggning, och häktet i Göteborgs centrum hade 29 dygn med överbeläggning. Fru talman! Det är ju faktiskt möjligt, eftersom det är skottår i år. Samma sak gäller inom kriminalvården. Jag tar gärna mitt hemlän Karlskrona som exempel. Där hade man 104 % beläggning, och på anstalterna Stockholm norr och Stockholm södra hade man 102 % respektive 103 % beläggning.

Fru talman! Situationen är allvarlig.

Anf. 22 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Jag vill också börja med att tacka för svaret på interpellationen. Anledningen till den interpellation som jag har ställt är att jag

Prot.

1999/2000:104

8 maj

*Svar på
interpellationer*

har erhållit en del skrivelser från anställda inom frivården. Jag tror säkert att även justitieministern har fått en del av dessa skrivelser.

En av skrivelserna har kommit från personalen i frivården i Kristianstad, Helsingborg, Malmö, Lund, Landskrona, Växjö och Karlskrona. Dessutom anlände en skrivelse helt nyligen från arbetsplatsombuden, som representerar SACO, ST-KVV och SEKO, i kriminalvårdsregionen Jönköping. Dessutom har jag själv gjort en del studiebesök hos frivården, bl.a. i Kristianstad. Både de intryck som jag själv har fått och de skrivelser som jag har erhållit visar att verkligheten inte stämmer överens med den bild som justitieministern uttrycker i sitt svar.

Justitieministern säger nämligen följande – jag upprepar exakt det som Jeppe Johnsson sade: ”Det har under det senaste året talats mycket om besparingar inom kriminalvården. Det är därför viktigt att framhålla att kostnaderna för kriminalvården i princip har varit oförändrade de senaste åren.”

Justitieministern pekar på att frivården genom införande av nya påföljder har fått nya arbetsuppgifter, och det stämmer. Jag vill påstå att de nedskärningar som har gjorts och görs innebär minskade personalresurser och att de naturligtvis påverkar innehållet och verkställandet av dömda påföljder.

Jag ska som exempel nämna några kortsiktiga och långsiktiga följder som personal som verkligen arbetar i den här verksamheten har tagit upp.

När det gäller kortsiktiga konsekvenser säger man att det ej går att verkställa föreskrifter där läkare behövs, eftersom man har tvingats dra in läkarresurser. Det innebär svårigheter i fråga om bedömningar av dem som ansöker om elektronisk övervakning och är ordinerade tabletter samt konsultation för samhällstjänstdömda. Läkaren har alltså en sådan betydelse för att man ska kunna fortsätta med den här påföljden inom frivårdens ram.

Det är också färre kontroller av dem som bär fotboja. Jag hade tänkt komma tillbaka till det lite mer ingående i mitt nästa inlägg.

Kompetensutvecklingen är satt på undantag då utbildning och fortbildning saknas. Det blir sämre handledning av övervakare och färre, kortare kontakter med de dömda. Det finns ej tid att hålla i program, och eftersom det sker personalminskningar blir följden sämre personutredningar.

Vi kan titta på det här i ett längre perspektiv. Vad händer då? Jo, vi kan bara konstatera att det blir en sämre rättssäkerhet både för de miss-tänkta och för de dömda, och det blir en sämre påverkan på de dömda. Då är min fråga: Vad avser justitieminister Laila Freivalds att vidta för åtgärder, så att arbetssituationen förbättras ute i frivården?

Anf. 23 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Även jag vill tacka justitieministern för svaret och också börja med att utgå från justitieministerns påpekande i svaret om att det under det senaste året har talats mycket om besparingar inom kriminalvården.

I den tidigare debatten nämnde justitieministern att det finns lika mycket personal inom kriminalvården i dag som innan besparingarna påbörjades och innan man minskade antalet platser. Men vad justitieministern inte sade och som jag tycker att det är viktigt att ha med i sam-

manhanget är att kriminalvården har kunnat överleva tack vare att man har kunnat utnyttja ett anslagssparande. Men anslagssparandet är slut. Det finns inga pengar på banken längre. Vi kan samtidigt se på den förändring som har skett inom kriminalvården. Och om man plockar i kriminalvårdens budgetunderlag får man, tycker jag, en väldigt klar och tydlig bild av den förändring som har inträffat. Det talas om att klienterna på anstalterna har blivit alltmer svårhanterliga. Det är fler långtidsdömda, grövre brott, ökat antal psykiskt störda, och narkotikasituationen har försämrats. Klienternas s.k. internationalisering – det är ligor, kulturockor, språk och krigsskador – har medfört problem. Det ökade antalet långtidsdömda och livstidsdömda har medfört ett rääre klimat. Andelen slutna platser har ökat, vilket kräver högre personaltäthet och därmed högre kostnader.

Tittar man i Kriminalvårdsstyrelsens underlag ser man att dygnskostnaden för häkte har ökat med 30 % på fem år. Kostnaderna för en frivårdsklient har ökat med 40 %. Dygnskostnaden på en klass ett-anstalt har ökat med 30 %. Justitieministern var inne på att andelen narkotikamissbrukare på anstalt har ökat. De ligger nu på nästan 50 % av de intagna. Samtidigt, vilket jag menar säger en hel del om hur det ser ut, kommer en mindre andel av de intagna narkotikamissbrukarna i behandlingsåtgärder. Den andelen ligger i dag under 30 % av narkotikamissbrukarna på våra anstalter.

För att säga något positivt kan man faktiskt konstatera förbättringar när det gäller rymningarna från våra fängelser och misskötsel av permissioner. Men i övrigt är det inte lätt att hitta några förbättringar. Och det är lite tankeväckande. Om det enda man har blivit bättre på är att hindra rymningar, ja, då är vi inne på förvaring. Då måste man fråga sig: Varför talar vi om kriminalvård och kriminalvårdsanstalter? Då kan vi väl lika bra tala om fängelser. Den delen lyckas man bättre och bättre med.

Om man tittar närmare på både den promemoria som jag hänvisade till i min interpellation – en promemoria från början av det här året – och på kriminalvårdens budgetäskanden, kan vi konstatera att kriminalvården mycket tydligt visar att man redan innevarande år behöver ytterligare 150 miljoner för att man ska kunna leva upp till målsättningarna. Kom ihåg att det man har levt på, anslagssparandet, är borta.

Det finns inte någonting i tilläggsbudgeten för innevarande år, såvitt jag har sett, och då måste jag fråga, för jag utgår från att justitieministern tycker att Kriminalvårdsstyrelsen har varit seriös i sina äskanden: Vad tänker justitieministern göra för att klara innevarande år?

Anf. 24 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! När det gäller den fortsatta behandlingen i kriminalvården är målen att förhindra återfall, att få internerna på rätt köl i livet med en vårdplan i botten.

Detta är ju en liten grupp som gör otroligt stora anspråk på samhällets samlade kaka. Jag hörde som hastigast att man i dagens nyheter presenterade en BRÅ-undersökning av just den här lilla skaran, som tar en mycket stor del och som åker in och ut på anstalterna. Jag vill säga att som jag upplever det tar man inget ansvar. Man har ingen känsla för att göra rätt för sig. Man har ingenting att betala med eller att ersätta med. Oftast är många av dessa människor i en svår psykisk obalans.

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

Det behövs ett programarbete som ger stöd. Jag har tidigare här i kammaren nämnt mitt möte med en intern som varit just i Kalmar och gått i samtalsterapi. Han sade: Jag skulle önska att jag hade en livstidsstödperson.

Jag tycker att det säger så otroligt mycket. Man är ensam, man är sargad och man behöver någon som man känner trygghet med och förtroende för att hålla i handen, bildligt talat. Man behöver en person som man kan vända sig till för att komma på rätt köl igen.

Jag kan också säga, genom erfarenheten av att ta del av handlingar till kriminalvårdsenheten, att man ser att detta är människor som verkligen har hamnat på fel sida här i livet. Vi har ett stort ansvar för att få dem att komma på rätt sida igen. Det tar tid och det är svårt. Men det kostar också otroligt mycket att ständigt ha dem i rättsapparaten.

För att detta ska bli möjligt är det viktigt att den individuella vårdplanen genomförs. Med det vill jag ansluta mig till tidigare talare. Jag anser att det behövs fler människor och att de ska ha den kompetens vi talade om i samband med en tidigare interpellation. En kompetens som ofta nämns är psykologens. Psykologer behövs. Det råder stor brist och det kan kanske också vara svårigheter att få tag på sådana.

Grupperna behöver vara mindre, och det finns ett enormt behov av psykiatrisk vård. Många har bristande psykisk hälsa.

När det gäller missbrukarvård sägs det i dag i verksamheten att det är de som döms till missbrukarvård som får vård. Övriga finns det inte resurser att prioritera. Då får man ta av den vaktande personalen. Man får göra en prioritering där.

Det finns många bra BRÅ-rapporter. En visar hur starten på brottsbanan ser ut och vart den leder. Det finns alltså bra forskning att utgå från, och här är mycket att göra. Men jag kommer tillbaka till att vi behöver resurser för att kunna styra upp verksamheten för de intagna. Det krävs resurser och kompetens hos personalen.

Anf. 25 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jeppe Johnsson säger att för att göra förbättringar av de olika slag som har skett behövs det inte mindre pengar utan det behövs mer. Jag försökte förklara för Jeppe Johnsson att kriminalvården inte har fått mindre pengar. Nu hoppas jag att Jeppe Johnsson åtminstone tror på Gun Hellsvik. Hon lyckades väl förklara varför kriminalvården inte har fått mindre pengar, trots besparingskrav. Jo, därför att man har haft anslagssparande. Man har alltså tidigare, under en lång följd av år, inte gjort av med de pengar man har haft, utan man har kunnat lägga dem på hög.

Under en period när vi var tvungna att låna pengar för att betala lön till var fjärde anställd i kriminalvården tycker jag att det var mycket klokt av regering och riksdag att begära att kriminalvården använde sina sparade medel. På det sättet kunde vi åstadkomma situationen att kriminalvårdens totala resursutnyttjande inte minskade, trots att man under samma tid kunde lägga ned anstaltsplatser på grund av att antalet personer som skulle avtjäna fängelsestraff minskade genom de alternativa påföljder vi har.

Jag håller med Maud Ekendahl om att det här rimligtvis borde ha lett till att en större del av de totala resurserna i kriminalvården styrdes över

till frivården, eftersom mycket av arbetet ju fördes över från anstalterna till frivården. Men det här har varit väldigt svårt att åstadkomma för kriminalvården. Det är en av de frågor man arbetar mycket med.

Riksrevisionsverkets genomgång av resursanvändningen visar ju på de trögheter och hinder som finns på olika sätt. Det är lätt för oss politiker att på ett övergripande plan se hur det borde vara i mer generella termer. Men det är inte alltid lätt att genomföra de förändringar som behövs på verkställighetsnivån.

Till Maud Ekendahl vill jag säga att när det gäller läkarkostnader i samband med frivården gäller normaliseringsprincipen. Bara för att människor är dömda till straff betyder inte det att de inte har rätt till den läkarvård som de behöver. De kostnaderna belastar alltså landstingen.

Det råder inget tvivel om att kriminalvården behöver tillföras nya resurser i framtiden för att säkerställa att man kan utveckla verksamheten i alla de olika delar som har nämnts här och dessutom ett par andra som inte har nämnts här i dag. Det är mycket inom kriminalvården som behöver utvecklas. Delvis tror jag att det behövs nya resurser för det. Men delvis tror jag att vi också måste fortsätta det tunga arbetet att se över hur resurserna används, eftersom svensk kriminalvård faktiskt är väl försedd med resurser om man gör en internationell jämförelse.

Vi bör naturligtvis inte gå längre än de nordiska länderna, som har en gemensam historia och en gemensam ambitionsnivå på området. Svensk kriminalvård är inte eftersatt vad gäller resurser generellt sett. Då är det viktigt att se över hur resurserna används. Men, likafullt vill jag understryka att jag är övertygad om att det behövs nya resurser. Vi kan inte vänta på att resursanvändningen blir mera rationell. Det tar alldeles för lång tid för en stor myndighet med differentierad verksamhet att göra om sitt sätt att arbeta och sin resursanvändning. Det behövs nya resurser. Regeringen återkommer till det i budgetpropositionen.

Anf. 26 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman! Det är helt riktigt att man under senare år har ätit upp anslagssparandet. Hade man inte gjort det hade man tydligen behövt dra ned ännu mer än vad man har fått göra. Trots att man har tillgång till pengarna på banken, har man tvingats dra ned på de verksamheter som jag tycker är viktiga och som jag förmodar, efter att ha läst budgeten, också justitieministern tycker är viktiga, dvs. programverksamheten och kampen mot narkotikan. Det är där som besparingarna har gjorts. Får man inte mer pengar i framtiden kan man inte, när man har ätit upp besparingarna, hålla den nivå som har hållits dessa år.

Maud Ekendahl nämnde lite grann om röster utifrån verkligheten. Jag har i min hand en skrift som har kommit från Kriminalvårdsmyndigheten i Jönköping. Samtliga fackliga organisationer, SACO, ST-Kriminalvård och SEKO, ställer sig bakom skriften. Jag skulle vilja citera lite grann ur skrivelsen, för det skadar inte att det kommer till kammarens protokoll.

Det är röster från golvet, som jag tycker att regeringen och vi här i kammaren kan ta till oss av och begrunda: "Mycket har hänt inom kriminalvården under senare år. Nya arbetsuppgifter och arbetssätt har tillkommit och politiker och regering via KVS har successivt ökat kraven på anställda inom verket. Detta har fått stora organisatoriska och ekonomiska konsekvenser för verksamheten. Med entusiasm har vi försökt

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

förverkliga alla 'von oben' goda idéer om kontaktmannaskap, programverksamhet, rationaliseringar m m. Som följd av att vissa högre tjänstemän inom organisationen missbrukat sitt förtroende, har vi alla fått finna oss i ytterligare kontroll och byråkrati med ännu flera blanketter att fylla i i den dagliga tjänsten. I en lokal tidsstudie av frivårdsinspektörernas arbetsvecka framgick att så mycket som ca 34 % av arbetstiden gick åt till rent administrativa arbetsuppgifter. Detta bland annat som följd av minskade kansliresurser."

Lite längre fram i texten citerar jag följande: "På vår myndighet är utsikterna för år 2000 följande: inga kurser eller utbildningar som kostar något, den sedvanliga jultillställningen får kanske ställas in. Utöver detta får man använda en hel del möda på att jaga besparingar på alla tänkbara områden, anstaltsbesöken får kanske minimeras eller upphöra. Från andra myndigheter har vi fått veta att man, 'av besparingsskäl', helt eller delvis stänger möjligheten att föreslå frivårdspåföljden kontraktsvård, som av de flesta frivårdare upplevs som en bra påföljd."

Fru talman! Som flera med mig har sagt har besparingarna drabbat programverksamheten extra hårt. Det har ofta varit det enda som det har varit möjligt att dra in på. Den vanliga verksamheten i ett fängelse är som i processindustrin. Den pågår året om, dygnet om, midsommarafton och t.o.m. nyårsafton, trots att det var millennieskifte.

Justitieministern sade i sitt svar: "Det innebär att åtgärder för att förebygga återfall i brott, frigivningsförberedelser, utvecklingen av alternativen till fängelse och bekämpning av narkotikamissbruk är prioriterade områden." Jag delar justitieministerns mål för verksamheten, men mål och medel stämmer inte riktigt överens. Regeringen har visserligen aviserat mer pengar, men det finns många hål att stoppa i. Inte minst polisen behöver mycket. Jag skulle vilja fråga om justitieministern kan lugna kriminalvården, att man redan för innevarande år får möjlighet att bedriva verksamheter. Jag vill gärna också ha en kommentar om ensamarbete och vad som ska göras åt narkotikasituationen.

Anf. 27 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Det var riktigt glädjande att få stå i kammaren när justitieministern och jag någon gång håller med varandra i en fråga som att kriminalvårdsresurserna inte har överförts tillräckligt till frivården. Jag vet att justitieministern anser att det är viktigt att påföljderna finns och att de utvecklas mer. Då är det skrämmande att pengarna inte har följt med till frivården, utan man säger att det ska bli fler påföljder i frivårdens regi.

Därför ska jag ta exemplet jag nämnde i mitt förra inlägg, nämligen att det utförs färre kontroller av de intensivövervakade med fotboja. Riksdagsmajoriteten har infört regeln att vid upp till tre månaders dom ska man erbjudas elektronisk övervakning. Vi moderater anser fortfarande att de personer som döms inte bör ha en dom på mer än två månader. Vi anser att de passar bättre in i strafformen än de som har tre månader. Det blir ett tyngre klientel genom förändringen.

När jag var på frivården i Kristianstad fick jag höra att man drar in på spontana tillfälliga kontroller. Då undrade jag vart man är på väg när det inte går att övervaka och åka runt till dem som har fotboja. Det ska inte vara så att fotbojan ska hänga som ett fotledssmycke på den som är dömd

till elektronisk övervakning. Själv anser jag att det är viktigt att de ore-gelbundna kontrollerna sker ofta och att de aldrig ska känna sig säkra med fotboja. Justitieministern kanske inte har hört detta tidigare, och jag undrar vad justitieministern anser om den som är fotbojad och kontrol-lerna.

En annan intressant fråga är om justitieministern på sikt har för avsikt att utöka strafftiden ytterligare för dem som döms till elektronisk över-vakning.

Anf. 28 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag ställde en fråga, och nu har Jeppe Johnsson upprepat den. Det kanske innebär att vi av justitieministern i hennes nästa inlägg får svar på hur man ska klara innevarande år. Vi fick inte något svar i det inlägg justitieministern just hade på den fråga jag hade ställt.

Jag skulle vilja koppla till det jag själv tog upp och som justitiemi-nistern sedan nämnde, nämligen utnyttjandet av anslagssparandet. Det är helt korrekt att detta utnyttjas på ett förnuftigt sätt. Vi har i våra budget-motioner markerat med en helt annan takt och en helt annan långsiktighet att anslagssparandet till viss del skulle kunna utnyttjas, men inte den linje som regeringen har drivit som innebär att kassan nu är tom. Då måste man fråga sig hur, med den politik som har drivits, innevarande år ska klaras.

Kriminalvårdsstyrelsen har äskat om 150 miljoner kronor för det här året. Får man inte det konstaterar man att man måste utnyttja en anslags-kredit. Då blir det genast dyrare. Då tar man den med sig nästa år. Om man inte utnyttjar en anslagskredit, kommer nivån på verksamheten att sänkas ytterligare.

Hur man än gör är problemet kvar: Man utnyttjar en anslagskredit och får sedan nästa år höjt anslag – man har begärt 300 miljoner förutsatt att man får 150 miljoner redan nästa år – annars behöver man pengar för att betala tillbaka den kredit man har skaffat sig. Blir det ingenting i år, räcker inte de 300 miljoner kronorna särskilt långt för att ens hålla den nivå som man har i dag.

Jag förväntar mig inte något svar i dag, men det finns ändå skäl att tänka på att regeringen föreslår i vårpropositionen 1 miljard kronor till rättsväsendet i dess helhet.

Vi har alla hört att polisen ska få den största satsningen i historien. Men enbart polisen har i ett mycket seriöst äskande begärt 1,4 miljarder. Man ligger alltså långt över det rättsväsendet i dess helhet ska få. Dom-stolsväsendet har begärt ca 300 miljoner kronor. Kriminalvårdsstyrelsen har begärt ytterligare 300 miljoner kronor.

Det är alltså 2 miljarder som dessa tre myndigheter har begärt, och det utlovas 1 miljard. Polisen och Kriminalvårdsstyrelsen säger att deras sammanlagda belopp nästa år räcker under förutsättning att de får till-äggsanslag i år. Polisen får ett litet tilläggsanslag, men inte alls det man har begärt. Det innebär att polisen egentligen behöver mer än 1,4 miljarder nästa år.

Vi har ännu inte fått höra någonting om hur man tänker reda upp situ-ationen för kriminalvården, men eftersom det inte sades något i samband med vårpropositionen utgår jag från att det blir fråga om utnyttjande av en anslagskredit. Om kriminalvården sedan får sin del av miljarden blir

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

det väl maximalt 150 miljoner och för polisen maximalt 500 miljoner. Då har vi alla problemen kvar.

Anf. 29 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag skulle vilja lyfta upp de saker som justitieministern tog upp här tidigare, bl.a. att det tar alldeles för lång tid att förändra. Jag kan hålla med om det; det är svårt. Man har dock det samlade ansvaret för den personal som finns.

Sedan sades det att vi skulle göra jämförelser med de nordiska länderna. Då ska jag ta en jämförelse, och jag återkommer till Kalmaranstalten. Jag vädjar om att de på Kalmaranstalten får bibehålla det fantastiska arbete som de bedriver med just samtalsterapi. De gör det just i ett nordiskt samarbete med bl.a. Norge, med två norska professorer. Där lyfte jag fram ett citat om att kunna samtala, att lära sig att prata med varandra, att lösa situationer genom samtal i stället för att använda våld. Det var tydligt att de intagna själva hade kommit till insikt om att de måste lära sig att samtala. De diskuterade varför de inte tidigare i livet hade fått lära sig att tala och lösa problem på det sättet.

Anstaltschefen inom kriminalvården i Kalmar menar att det är det sista som de har och som de prioriterar, och om de ska klara besparingarna, budgeten, är det inte säkert att det här kan fortsätta. Jag vädjar om det.

Jag tog också upp frågan om psykisk vård, och justitieministern har inte bemött det. Det orsakar också ökade kostnader. Läkemedel och tandvård är stora och viktiga delar här.

Anf. 30 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag tycker att det är mycket viktigt att noga läsa myndigheternas anslagsframställningar. Men jag tycker också att det är en viktig uppgift för oss politiker att göra det kritiskt. Vi har också en uppgift att säkerställa att alla fakta är så noga övervägda som möjligt. För det ändamålet använder vi oss av olika instrument. Vi använder oss bl.a. av RRV. Riksdagens revisorer är ibland en mycket viktig funktion. Om vi läser alla dessa underlag och bedömer alla fakta ser vi att det finns mycket att hämta vad gäller rationaliseringar, förbättringar och ändrade prioriteringar. Det är också en viktig utgångspunkt när vi bedriver budgetarbete.

Det förvånar mig att Gun Hellsvik och hennes parti, som är så oerhört mycket för att prata om skattesänkningar och värna om skattebetalarnas intresse, inte tillmäter detta ett dugg betydelse, att det faktiskt är viktigt hur dessa skattemedel sedan används i olika verksamheter.

Jag ser det som en av mina viktigaste uppgifter att säkerställa att verksamheten inom kriminalvården utvecklas i enlighet med de grundläggande principer som vi har lagt fast för en god kriminalvård i Sverige. Men jag ser det också som en viktig uppgift att se till att detta görs på ett rationellt och ekonomiskt sätt, även om det kan vara smärtsamt och prövande.

Det är viktigt att understryka att vi har oerhört duktiga människor som arbetar i kriminalvården. De har faktiskt lyckats att under de år som har gått förändra sin verksamhet och förbättra den i olika avseenden, trots att man hela tiden också har vetat att man har ett krav på sig att överväga hur man använder sina resurser.

Det är inte så, Jeppe Johnsson, att allting bara har drabbats och att verksamheterna har blivit sämre. Så är det inte alls. Kriminalvårdens personal har lagt ned oerhört mycket arbete för att säkerställa att programverksamheten ökar i kvalitet, att det inte alltid är kvantitet som ska vara avgörande utan att kvalitet ska vara det avgörande. Detta har man gjort samtidigt som man har känt kravet på att rationalisera verksamheten. Men personalen inom kriminalvården är så duktig att den klarar båda dessa krav, även om det ibland är plågsamt.

Såvitt jag vet är kriminalvårdens ledning och personal överens om att ensamarbete icke är lämpligt. Det råder oklarheter om vad det innebär när det gäller schemaläggning av olika slag. Jag utgår från att man kommer att lösa de oklarheterna.

När det gäller intensivövervakning med fotboja vill jag även där understryka att det inte är fråga om att bara för att man gör färre kontroller blir det sämre kontroller. Det är inte alls på det viset. Det viktiga är just, som Maud Ekendahl säger, att den som har fotboja aldrig ska känna sig säker. Då gäller det också att ha system för kontrollen som gör att man aldrig kan känna sig säker. Det slumpvisa, det icke regelbundna, är det viktiga i kontrollsystemet. Det är bl.a. det man överväger hur man kan säkerställa. Samtidigt ska man vara kostnadseffektiv. Det är inget fel i att vara kostnadseffektiv om man samtidigt har ambitionen att ha hög kvalitet på det som man gör.

Till Gunnel Wallin vill jag säga att jag inte kan påverka Kalmaranstalten och de resurser som den anstalten får. Det är en uppgift för Kriminalvårdsstyrelsen. Jag vill säga att Kalmaranstalten gör ett oerhört bra arbete. Men det finns många anstalter som gör ett oerhört bra arbete. Det finns olika anstalter med olika inriktningar, och det är naturligtvis viktigt och väldigt bra att detta goda arbete uppmärksammas. Men hur man gör sina fördelningar och avvägningar måste ändå vara ett ansvar för den centrala myndigheten, för det är den som också ska kunna försvara sina beslut.

När det gäller budgetdiskussionen ber jag att få återkomma när det blir dags för budgetdiskussion, Gun Hellsvik.

Anf. 31 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman! Jag har hitintills i denna debatt inte kunnat känna mig lugn på så många punkter och när det gäller förutsättningen för att man ska kunna öppna motivationsavdelningen på Karlskronaanstalten – den verkar inte vara speciellt lysande. Justitieministern säger att det inte bara är kvantitet utan också kvalitet. Jag är ingen expert, men jag var en hel dag på den här motivationsavdelningen innan den fick läggas ned, och min bedömning var att man gjorde ett fantastiskt bra jobb. Den skulle verkligen ha behövt vara kvar.

Jag kan också instämma i Gunnel Wallins uppfattning att Kalmaranstalten gör någonting som är unikt. Jag har också haft förmånen att vara där och se deras arbete.

Visst har det sparats. I mitt inledningsanförande redogjorde jag för skrivelsen från Kriminalvårdsstyrelsen om att det har sparats 704 miljoner under 90-talet, där den största delen, över 600 miljoner, härstammar från den tid när justitieministern kom i regeringsställning.

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

Häktena har en svår situation, inte minst i Helsingborg. Man kan säga att vi har 90 % beläggning, men det säger ju ingenting – verkligheten är inget medeltal. Jag kan ha den ena handen i kokande vatten och den andra i isvatten, och likväl upplever jag det inte som behagligt. På de ställen där man har över 100 % beläggning är det en klen tröst att det är 90 % i landet som helhet.

Man får använda mycket tid och stora resurser för att transportera folk kors och tvärs över landet. I Helsingborg är det inte helt ovanligt att man får köra dem till Kalmar eller Karlskrona, vilket tar oerhört mycket tid för transporttjänsten och oerhört mycket tid och resurser för polis och åklagare. Det drabbar visserligen andra börsar, men det drabbar samhället som helhet.

Man byggde om häktet i Karlskrona för 1,6 miljoner, och man konstaterar nu bara att man inte har råd att använda de faciliteter som man byggde till så som det var tänkt.

Fru talman! Dagens debatt har visat att situationen inom anstalter, häkten och frivård inte är så bra som den borde vara, om man, som jag, tror på att tiden inom kriminalvården kan och ska vara en tid av positiv påverkan.

Anf. 32 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Jag vill börja med att kommentera vad justitieministern sade om de fotbojade, nämligen att det kanske inte har så stor betydelse att man har färre kontroller, och att det inte är det som är det viktiga. Det skulle inte behöva bli sämre, menade hon. Där tror inte jag att vi har samma åsikter. Om man har så pass mycket färre kontroller att man inte kan genomföra det hela och störa de dömda när de är fotbojade så får de ju en mer säker känsla av att "det är ingen som kommer till mig på en lång tid". Den tron får man inte invagga de fotbojade i!

Fru talman! Jag skulle också vilja ta upp en sak angående budgetdebatten, men jag ska göra det på ett lite annorlunda sätt. Det finns en hel del som dömts till kontraktsvård. Vi har hört här tidigare om svårigheterna med detta. Jag har träffat på fall där man vill möjliggöra kontraktsvården i så stor utsträckning som möjligt. Det drabbar människor att det är en myndighet, tingsrätten, som dömer till kontraktsvården och en annan som ska verkställa den – frivården. Inom frivården har man inte de här pengarna. Man har också svårt att förutse hur många som under nästa år genom tingsrätterna kommer att dömas till kontraktsvård. Eftersom jag kommer från gamla Kristianstads län är det lätt att ta siffror därifrån. Under förra året, 1999, överskred man sin budget inom frivården med nästan 2 miljoner kronor där. Då blir det helt naturligt så att man måste dra in på andra saker inom frivården – bl.a. programverksamheten.

Jag har en fråga till justitieministern. Eftersom det är tingsrätten som dömer och frivården som ska verkställa med pengarna – skulle man inte kunna hitta något annat system? Är det bra att ha detta i samma system, eller kunde inte Kriminalvårdsstyrelsen ha dessa pengar som öronmärkta så att man kunde få bidrag eller medel därifrån?

Anf. 33 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! I min interpellation skrev jag att varje medborgare har rätt att kräva att den tid den dömda personen är i kriminalvårdens hägn

utnyttjas på bästa sätt. Jag skrev vidare att säkerheten är viktig, men att innehållet i verksamheten är av avgörande betydelse för minskad brottslighet efter avtjänat straff.

Jag är inte nöjd med innehållet i verksamheten. Generaldirektören för Kriminalvårdsstyrelsen är inte heller nöjd, vilket han framförde mycket tydligt vid sitt besök i justitieutskottet i höstas. Då talade han om att vi successivt får minska programverksamheten. Snart kan vi bara tala om friskvård, sade han. Jag har nämnt detta vid ett tidigare tillfälle också, i en debatt med justitieministern. Friskvård är till för att behålla hälsan – inte för att bota sjuka.

Det som händer med den brist på resurser som finns är, som jag nämnde här tidigare, att det i dag är under 30 % av narkotikamissbrukarna som får någon form av åtgärdsprogram medan de sitter på anstalt. Man får avstå från specialister plockade utifrån därför att man inte har de lösa pengarna. Man får i stället utnyttja personalen.

Eftersom detta är mitt sista inlägg kan jag endast försöka sammanfatta diskussionen, för jag har inte fått svar på min fråga om vad justitieministern tänker göra för att klara av innevarande år. När det gäller hur miljarden ska fördelas, med kraven på över 2 miljarder, så accepterar jag att det återkommer först vid höstens diskussion – det är okej. Men min uppfattning är att kriminalvården måste få ökade resurser redan innevarande år för att vi ska kunna tala om en anständig kriminalpolitik.

Justitieministern är tydligen inte beredd till detta, och det måste betyda att hon antingen tycker att kriminalvården inte utnyttjar sina medel effektivt eller att det är helt i sin ordning med enbart förvaring.

Anf. 34 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Först vill jag säga till Jeppe Johnsson att kriminalvården inte har sparat 700 miljoner. Tänk att det ska vara så svårt att förstå det! Vad man har fått göra är i stället att använda det överskott som man hade – man fick ta av de sparade medlen. Jag blir så förvånad över att Jeppe Johnsson och det parti som han företräder tycker att man skulle ha låtit skattebetalarna gå och låna pengar för att betala kriminalvårdens personal i stället för att kräva att man använde det överskott som man hade liggande från tidigare år, när man hade mer resurser än man kunde göra av med. Jag blir faktiskt oerhört förvånad över det resonemanget, och att det kommer från Jeppe Johnsson. Jag tycker att det var helt rätt att säkerställa att det överskott som fanns i kriminalvården användes så att skattebetalarna inte behövde låna till kriminalvårdens utgifter.

Däremot är situationen en annan i dag. I dag handlar det om i vilken utsträckning vi fortfarande kan begära att vi får en bättre verksamhet för mindre resurser. Det är en svår process, men vi kan aldrig ge avkall på den. Det är naturligtvis politiskt väldigt enkelt, det som Gun Hellsvik säger, nämligen att det är bara att ge mer pengar, för då kan man samtidigt också kräva ett annat resultat. Men jag tycker faktiskt att politiker har ett ansvar för att kräva mer resultat. Jag är inte heller nöjd med kriminalvårdens innehåll – vi kan utveckla svensk kriminalvård oerhört mycket, och för det tror jag att det kommer att behövas mer resurser. Men samtidigt – och det är det svåra – så måste vi kräva att de resurser som man har används på ett rationellt och bra sätt även om det är smärtsamt och även om det tar emot.

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

På ett visst ställe tycker man kanske: Vi bedriver en verksamhet som är bra. Men vid en total överblick kan det hända att man ser att det ändå är bättre att flytta pengarna och lägga dem på någonting annat som ger ett bättre resultat totalt sett.

Detta är svåra uppgifter. Det svåraste för politiker är att inse att det ibland finns motstridiga intressen, och att man är tvungen att hantera båda.

När det gäller kontraktsvården vill jag lägga till att det inte är så att domstolen ser till vem som drabbas av kostnaderna. Domstolen bedömer vilken påföljd som är lämplig i den enskilda fallet. Men kostnadshanteringen av detta är ett problem, och därför är det en uppgift för Narkotikakommissionen att se över hur kostnadsansvaret ska hanteras i den här typen av situationer. Det är *ett* exempel på hur vi måste utveckla kriminalvården, och hur vi hela tiden måste ställa krav på att innehållet i den förändras.

Men tro inte att någon politiker kan springa ifrån det som detta kräver i form av arbete genom att bara utlova mer pengar. Det räcker inte!

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1999/2000:325 om myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet

Anf. 35 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Gunnel Wallin har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att PEK-verksamheten ska kunna fortsätta samt för att polisen ska få resurser för denna verksamhet. PEK betyder preventiv ekonomisk kontroll och är ett brottsförebyggande arbete som bedrivs av polisen i samverkan med skatteförvaltningen och andra myndigheter.

Enligt regeringens strategi mot den ekonomiska brottsligheten är bekämpningen av sådan kriminalitet en prioriterad verksamhet för myndigheterna. Prioriteringen framgår bl.a. av regleringsbrevet för polis- och åklagarväsendet. I strategin ingår också att regeringens styrning och uppföljning av myndigheternas verksamhet ska effektiviseras. Därför utfärdar regeringen varje år myndighetsmål och gemensamma mål och riktlinjer för åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten.

Enligt riktlinjerna för år 2000 ska en ökad tonvikt läggas vid brottsförebyggande arbete på så sätt att myndigheterna prioriterar och utvecklar såväl sin egen tillsyns- och kontrollverksamhet som olika former av myndighetsgemensamma kontrollaktioner. Genom förordningen (1997:899) om myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet har regeringen skapat ett forum för sådan samverkan i Ekorådet och i de regionala samverkansorganen.

Precis som annan polisverksamhet syftar PEK-verksamheten ytterst till att motverka brott. Det problemorienterade arbetssättet innebär att polisarbetet bedrivs långsiktigt med beaktande av de kunskaper som finns om vilka faktorer som orsakar brott.

Ekobrottsmyndigheten ansvarar för ekobrottsbekämpningen i storstadslänen och i Hallands län och Gotlands län. Dessutom ansvarar myndigheten, under Riksåklagaren, för samordningen av ekobrottsbekämp-

ningen i hela landet. Myndigheten är formellt sett en åklagarmyndighet, men de flesta som arbetar där är poliser. Till myndighetens grundläggande uppgifter hör att tidigt upptäcka eller förhindra ekonomisk brottslighet. I regleringsbrevet för år 2000 anges att myndigheten ska utveckla det brottsförebyggande arbetet i nära samverkan med dem som berörs av den ekonomiska brottsligheten eller kan påverka den.

I regeringens strategi mot ekonomisk brottslighet betonas vikten av brottsförebyggande arbete. Målet för ett sådant arbete är att minska fältet för presumtiva ekobrott. Detta förutsätter att polisen och andra berörda myndigheter utvecklar ett traditionellt problemorienterat arbetssätt när det gäller att angripa ekonomisk brottslighet. Det innebär bl.a. att uppsökande insatser ska riktas mot områden där det finns eller antas finnas olika former av ekonomisk brottslighet. För att lyckas med det är det nödvändigt med myndighetssamverkan.

Det är emellertid inte regeringens sak att bestämma vilka samarbetsformer som bör väljas i det brottsförebyggande arbetet. Helt allmänt vill jag dock poängtera att det är av avgörande betydelse att tillvarata samtliga medverkandes speciella kunskaper eller förutsättningar att bidra till verksamheten. Jag vill också särskilt peka på vikten av att myndigheterna i det brottsförebyggande arbetet vidareutvecklar kontakterna och samarbetet med näringslivet och olika branschorganisationer. Jag är nämligen övertygad om att dessa aktörer har en mycket viktig roll när det gäller myndigheternas ansträngningar att vidareutveckla det brottsförebyggande arbetet.

Polisen har ofta en ingående kunskap om lokala förhållanden, vilket är av särskild betydelse när det gäller att förebygga olika former av ekonomisk brottslighet. Självfallet bör utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet utgå från det redan etablerade samarbetet. Jag är förvissad om att bl.a. polisen i Skåne och Ekobrottsmyndigheten har viktiga funktioner att fylla i det samarbetet liksom de andra som deltar i verksamheten.

Vad gäller resursfrågan har regeringen i 2000 års ekonomiska vårproposition föreslagit att rättsväsendet tillförs totalt 4,1 miljarder kronor under åren 2001–2003. För polisens del handlar resursförstärkningarna bl.a. om fler poliser för att säkerställa närpolisreformen, att utveckla det problemorienterade arbetssättet och att klara upp flera brott. Regeringen avser att noga följa rättsväsendets verksamhet och återkomma till riksdagen om de ytterligare insatser som behövs för att verksamheten ska uppfylla de krav som riksdag och regering ställer.

Avslutningsvis vill jag framhålla att det inte ankommer på regeringen att avgöra vilka resurser som ska tilldelas de olika polismyndigheterna. Det är Rikspolisstyrelsen som fördelar polisväsendets resurser till myndigheterna som sedan bestämmer hur resurserna bäst ska disponeras utifrån de mål och riktlinjer som statsmakterna har satt upp för polisverksamheten.

Anf. 36 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för det uttömmande svaret. Det gav stora rubriker i den skånska pressen när länspolismästaren tillkännagav att han inte ville vara med i det här samarbetet.

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

Att arbeta mot den ekonomiska brottsligheten är verkligen en prioriterad verksamhet. Vi är helt överens om det. Den här PEK-verksamheten, preventiv ekonomisk kontroll, har arbetat inom polisområdet i Skåne sedan 1997. Den är ju en fortsättning på ett projekt som blev permanent. Fram till i dag har elva tolv polisområden med lokal förankring arbetat med detta.

De myndigheter som varit inblandade är Ekobrottsmyndigheten, polismyndigheten, skattemyndigheten och försäkringskassan. Man har även haft kronofogdemyndigheten och tullen med sig i arbetet i Skåne. De har funnits med vid behov. Riktlinjerna har varit att söka upp näringsidkare som befinner sig i riskzonen för att hamna i ekonomisk brottslighet. Detta är verkligen att arbeta förebyggande i samverkan.

De signaler som har nått mig under den tid som den här verksamheten har varit i gång, har enbart varit positiva. Vi har också varit inkallade av landshövdingen för en genomgång av det här arbetet. Alla var mycket nöjda, och man hade verkligen funnit bra samarbetsformer. Det sägs också att man dragit in ca 14 miljoner kronor. Det är ju en sak, men det är just det klimat som man har skapat som jag tycker är väl så viktigt. Det är svårt att värdera i pengar.

Det är en stor fördel att de aktörer som försvarar samhällets intressen kan vara enade och arbeta effektivt tillsammans. Jag anser att det är viktigt att vi har ett näringsliv med etik och moral och att oseriös verksamhet stoppas i tid genom ett förebyggande arbete. Det är just detta som PEK-gruppen har stått för.

I det här arbetet är polisen en otroligt viktig del. Det är bara den myndigheten som har befogenhet att stega in på företaget och ställa frågorna. De övriga agerar ju som rådgivare. Polisen har också den viktiga lokala kännedomen. Därför är det beklagligt att Polismyndigheten i Skåne lägger ned arbetet. Polismästaren säger att orsaken är personalsituationen och de prioriteringar som man har behövt göra utifrån den. Man har även behövt göra andra svåra prioriteringar, t.ex. när det gäller närpolisen. I svaret har justitieministern lyft upp att resurser är på väg när det gäller närpolisen.

Ekobrottsmyndighetens arbete har beskrivits lite otydligt i de tidningsartiklar som har varit i den här debatten. Det gäller ju att ha goda kunskaper om respektive myndighets arbetsuppgifter och vara tydlig i direktiven för att undvika dels att det blir kryphål, dels att någon ramlar mellan stolarna.

Jag tycker att det är ett mycket uttömmande svar. Vi är överens om många saker när det gäller det förebyggande arbetet i samverkan.

Anf. 37 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag vill passa på att säga följande. Den här PEK-verksamheten är inte direkt lagreglerad. Det betyder att den kan variera både i arbetsätt och i organisation. I Stockholm förekommer t.ex. ingen PEK-verksamhet över huvud taget. I Göteborg är det helt och hållet Ekobrottsmyndigheten som sköter den utan medverkan av polisen. Det finns alltså olika sätt att göra detta.

Det är viktigt att understryka att PEK-verksamheten ska vara brottsförebyggande och handla om information av ekonomisk art. Den ska riktas mot branscher där det finns risker för att ekonomisk kriminalitet

förekommer. Jag tror att det samtidigt är väldigt viktigt att ha klart för sig att det inte handlar om något slags förstadium till en förundersökning.

Det jag reagerade på var att Gunnel Wallin sade att det bara är polisen som har rätt att stega in. Det är helt rätt, men då är det frågan om ett polisengripande. Då är situationen en helt annan än den brottsförebyggande verksamhet som PEK-verksamheten går ut på. Det är kanske ändå viktigt att ha det klart för sig. Det är också det som är anledningen till varför man kan bedriva PEK-verksamhet med polisens medverkan eller utan polisens medverkan. Det måste vara en uppgift för de lokala myndigheterna att avgöra på vilket sätt man finner det bäst att samarbeta.

Anf. 38 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag är väl medveten om att den här verksamheten inte är lagreglerad. Men den har fungerat alldeles ypperligt för alla parter. Alla har varit nöjda. Länspolischefen angav just resursbristen som skäl till varför han har fattat det här beslutet. Han fick göra prioriteringar till förmån för det som var viktigare i sammanhanget.

Men det är ändå den lokala polisen som har de alldeles specifika kännedomen om var det är lite osäkert och var man skulle kunna gå in och ha den här informationen. De är en oerhört viktig del i detta arbete. De poliser som har arbetat med detta har också haft de här synpunkterna. De blev ganska förvånade över det prioriteringsbeslut som länspolischefen fattade.

Det tar ju tid och kraft att få till stånd ett sådant här väl fungerande samarbete. Vi vill ju få till stånd en samverkan och ett samarbete och få en helhetsbild på alla områden. Då är det synd att det här arbetet slås sönder och bryts ned. Man har ju verkligen fått till stånd en verksamhet som kan arbeta med brottsförebyggande inriktning.

Med de svårigheterna med resurser, omorganisation, arbetsmiljö och inte minst de besparingar som har varit inom polisen kan jag till viss del förstå polischefen. Men med tanke på svaret som justitieministern har gett mig tror jag säkert att man tar upp den här verksamheten igen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Näringsutskottets betänkande
1999/2000:NU11 Godkännande av avtal om ersättning i samband med stängning av Barsebäcksverket, m.m.

Justitieutskottets betänkanden
1999/2000:JuU16 Unga lagöverträdare
1999/2000:JuU18 Handläggning av strafföreläggande

Lagutskottets betänkanden
1999/2000:LU20 Kapitalanvändning i avkastningsstiftelser
1999/2000:LU21 Lag om konsumentskydd vid distansavtal och hemförsäljningsavtal

Prot.
1999/2000:104
8 maj

*Svar på
interpellationer*

Prot.
1999/2000:104
8 maj

Utrikesutskottets betänkande
1999/2000:UU8 Avtal om handel, utveckling och samarbete mellan
Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och Sydafrika

Försvarsutskottets betänkanden
1999/2000:FöU4 Totalförsvarsplikten m.m.
1999/2000:FöU5 Samhällets räddningstjänst, m.m.

Näringsutskottets betänkande
1999/2000:NU16 Vissa utrikeshandelspolitiska frågor

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
1999/2000:MJU14 WTO-frågor

Konstitutionsutskottets betänkande
1999/2000:KU23 Prövning av fråga om tillämpligheten av 2 kap. 12 §
tredje stycket regeringsformen i visst fall

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 3 maj

1999/2000:886 av *Carina Hägg* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Kablar under jorden
1999/2000:887 av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Dödstraffet i Taiwan
1999/2000:888 av *Maud Ekendahl* (m) till jordbruksminister Margareta
Winberg
Gränspassage med häst från Sverige till Danmark och Norge
1999/2000:889 av *Elizabeth Nyström* (m) till statsminister Göran Persson
Perssonpengarna

den 4 maj

1999/2000:890 av *Rolf Gunnarsson* (m) till statsrådet Ingela Thalén
Långa handläggningstider hos försäkringskassan

den 3 maj

1999/2000:891 av *Fredrik Reinfeldt* (m) till finansminister Bosse Ring-
holm
Stockholmsregionens infrastruktursatsningar

den 4 maj

1999/2000:892 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Inrätta ny lärlingsutbildning

den 5 maj

Prot.
1999/2000:104
8 maj

1999/2000:893 av *Rosita Runegrund* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Uppföljning av handlingsplan mot kommersiell sexuell exploatering av barn

1999/2000:894 av *Tuve Skånberg* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog
Lunds Historiska Museum

1999/2000:895 av *Åke Carnerö* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Utbyggnaden av väg E 6 i Bohuslän

1999/2000:896 av *Åke Carnerö* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Ett svenskt luftambulanssystem

1999/2000:897 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till miljöminister Kjell Larsson
Natura 2000

1999/2000:898 av *Desirée Pethrus Engström* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg
Samverkansforum för kvinnor i Sverige

1999/2000:899 av *Patrik Norinder* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Revisorsnämnden

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 maj.

11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 25 april

1999/2000:816 av *Anders Sjölund* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Botniabanans sträckning

1999/2000:817 av *Lars Wegedal* (s) till miljöminister Kjell Larsson
Den illegala handeln med utrotningshotade djur och växter

1999/2000:821 av *Rolf Gunnarsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Höjda miljöskatter

den 28 april

1999/2000:807 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Kriget mellan Eritrea och Etiopien

den 3 maj

1999/2000:835 av *Carl Fredrik Graf* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Försvarets krigsorganisation

1999/2000:841 av *Roy Hansson* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Schengenöverenskommelsen
1999/2000:844 av *Ewa Thalén Finné* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Polisbrist
1999/2000:846 av *Åke Carnerö* (kd) till försvarsminister Björn von Sydow
Helikopterverksamheten på Säve
1999/2000:850 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Narkotikafrågan under Sveriges EU-ordförandeskap
1999/2000:852 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksminister Margareta Winberg
Försäljning av svenska kalvar
1999/2000:853 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister Lars Engqvist
Nytt aphusvid Smittskyddsinstitutet
1999/2000:854 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Transporter av kalvar från Sverige
1999/2000:859 av *Margareta Viklund* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Åtgärds paket för Hässleholm
1999/2000:861 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Ersättningsjobb till Falun
1999/2000:863 av *Dan Kihlström* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Småskalig energiverksamhet
1999/2000:864 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till miljöminister Kjell Larsson
Skadeverkningar av ozonnedbrytande utsläpp i Sverige
1999/2000:865 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till miljöminister Kjell Larsson
Åtgärder mot ozonnedbrytande utsläpp
1999/2000:869 av *Jonas Ringqvist* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg
Svensk kalvexport
1999/2000:871 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister Lars Engqvist
Försäljningsförbud mot djurtestad kosmetika inom EU

den 4 maj

1999/2000:872 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Laila Freivalds
Brist på lekmanövervakare
1999/2000:883 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Övervakares ersättning

den 8 maj

Prot.
1999/2000:104
8 maj

1999/2000:862 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Företagens konkurrenssituation

Svar på frågorna 1999/2000:816, 817 och 821 redovisades i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll onsdagen den 3 maj.

Svar på fråga 1999/2000:862 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 maj.

Övriga svar redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 maj.

12 § Kammaren åtskildes kl. 14.00.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 7 § anf. 32
(delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	4
5 § Svar på interpellation 1999/2000:327 om tjänstepensionsrättigheter för deltidanställda	4
Anf. 1 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	4
Anf. 2 AGNE HANSSON (c)	5
Anf. 3 MARGIT GENNSER (m)	6
Anf. 4 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	7
Anf. 5 AGNE HANSSON (c)	7
Anf. 6 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	8
Anf. 7 AGNE HANSSON (c)	9
6 § Svar på interpellationerna 1999/2000:320 och 322 om vårdare inom kriminalvården	9
Anf. 8 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	9
Anf. 9 CECILIA MAGNUSSON (m)	11
Anf. 10 ANITA SIDÉN (m)	12
Anf. 11 GUNNEL WALLIN (c)	12
Anf. 12 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	13
Anf. 13 CECILIA MAGNUSSON (m)	14
Anf. 14 ANITA SIDÉN (m)	14
Anf. 15 GUNNEL WALLIN (c)	15
Anf. 16 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	15
Anf. 17 CECILIA MAGNUSSON (m)	16
Anf. 18 ANITA SIDÉN (m)	16
Anf. 19 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	17
7 § Svar på interpellationerna 1999/2000:321, 323 och 324 om kriminalvården	17
Anf. 20 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	17
Anf. 21 JEPPE JOHNSSON (m)	18
Anf. 22 MAUD EKENDAHL (m)	19
Anf. 23 GUN HELLSVIK (m)	20
Anf. 24 GUNNEL WALLIN (c)	21
Anf. 25 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	22
Anf. 26 JEPPE JOHNSSON (m)	23
Anf. 27 MAUD EKENDAHL (m)	24
Anf. 28 GUN HELLSVIK (m)	25
Anf. 29 GUNNEL WALLIN (c)	26
Anf. 30 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	26
Anf. 31 JEPPE JOHNSSON (m)	27
Anf. 32 MAUD EKENDAHL (m)	28
Anf. 33 GUN HELLSVIK (m)	28
Anf. 34 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	29

8 § Svar på interpellation 1999/2000:325 om	
myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet	30
Anf. 35 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	30
Anf. 36 GUNNEL WALLIN (c)	31
Anf. 37 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	32
Anf. 38 GUNNEL WALLIN (c)	33
9 § Bordläggning.....	33
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	34
11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	35
12 § Kammaren åtskildes kl. 14.00.....	37

Prot.
1999/2000:104
8 maj

Prot.
1999/2000:104
8 maj

Elanders Gotab, Stockholm 2000